

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів, обліку і аудиту
прот. № 1 від 5.10.2022 р

РИЗИКОЛОГІЯ

СИЛАБУС

2022/2023 навч. рр.

Галузь знань	– 07 «Управління і адміністрування»
Спеціальність	– 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітні програми	– «Управління фінансами, банківська справа і страхування»
Освітній рівень	– перший (бакалавр)
Кількість кредитів ЄКТС	– 3 (90 годин)

Спікер курсу – Стешенко Олена Дамирівна (канд. економ. наук, доцент)
Контакти: 38 (057) 730-10-94, e-mail: steshenkoed@kart.edu.ua
м. Харків, майдан Фейєрбаха, 7, ауд. 3.518

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>
Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>
Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua/>

Оскільки ризики об'єктивно неминучі, повне усунення їх неможливе. Через цілу низку причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру (наприклад, відсутність повної інформації, постійний розвиток як безпосередньо конкретного ринку, так і економіки країни в цілому тощо) першою умовою управління ними є вміння їх передбачити і знизити до

максимально можливого рівня. Для цього потрібно знати загальні та конкретні причини певного виду ризику, оцінити його ступінь, визначити обставини, за яких він виникає, з'ясувати альтернативні напрями діяльності підприємства, зіставити вигоду і ризик, притаманні кожному з них.

Важливо акцентувати увагу на ризиках, які притаманні **залізничному транспорту**, що є зараз актуальним: <http://vkurse.ua/ua/society/kriterii-riska-nazheleznodorozhnom-transporte.html>;

<https://ips.ligazakon.net/document/view/kp080365> та

https://www.uz.gov.ua/about/investors/risk_management/

Курс «Ризикологія» є одним із системотворчих у процесі формування компетенцій сучасного економіста, який має теоретичне, методичне і одночасно прикладне значення.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів.

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем.

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансових відносин.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансових відносин.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

Результати навчання (ПР):

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Чому ви маєте обрати цей курс?

А чи можна говорити про управління ризиками у сучасній господарській діяльності? «Так, не тільки можна, а й треба» - говорять експерти. А детальне розуміння як саме – студенти отримають під час занять з курсу «Ризикологія».

Управління в підприємстві має специфічні цілі: зростання сукупного добробуту власників підприємства, збільшення прибутку, підтримка досягнутого рівня конкурентоздатності, розвиток підприємства, набуття нових якостей, виконання суспільних функцій, урядових завдань тощо. Але основним завданням для підприємств на сьогодні, без виконання якого інших цілей досягти неможливо, – є виживання. Для реалізації цього завдання підприємство повинне постійно здійснювати комплекс заходів по забезпеченню виконання своїх базових функцій на належному рівні, забезпеченню безвідмовності системи, і саме основне, по управлінню ризиками.

Питанню ризикології на підприємствах сьогодні приділяється мало уваги, якщо не сказати, що зовсім не приділяється. Перш за все, це можна пов'язати з невеликою кількістю детальної науково-обґрунтованої інформації щодо цього питання. Враховуючи це, важливо дослідити що ж таке ризикологія, для чого вона потрібна та хто здійснює управління ризиками.

Організація навчання

Цей курс дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів управління ризиками та практичні рекомендації з його застосування під час ведення господарської діяльності.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз у тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти самостійно зможуть здійснювати аналіз ризику як на якісному так і на кількісному рівні, оцінювати його ступінь, моделювати та враховувати його, керувати ризиком, застосовуючи методи адекватні цілям та прийнятій системі гіпотез у фінансово-кредитній сфері і зовнішньоекономічній діяльності.

Ризикологія // Схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Практичні заняття	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Розрахункова робота	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають вивчення прийомів та методів управління ризиком із застосуванням інструментарію економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій.

Виконання завдань супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності. Практичні завдання складені у вигляді кейсів, які допоможуть визначати ризики, оцінювати їх, а також розробляти карти ризиків і заходи з протидії ним.

Тема лекції	Тема практичних занять
Економічні ризики: джерела та сутність	Визначення ризику в умовах невизначеності.
Показники ризику та методи його оцінки	Кількісні методи оцінки ризику
Ризик і ціна капіталу	Модель оптимізації ступеня ризику за допомогою якісного аналізу.
Валютні ризики	Хеджування валютних ризиків різними методами
Інвестиційні ризики	Обґрунтування інвестиційних і фінансових рішень з мінімізацією ризику
Виробничі ризики	Моделювання виробничого ризику на базі концепції теорії гри
Комерційні ризики	Сутність ігрової постановки задачі щодо проблеми суперництва компаній в області технологічного лідерства з урахуванням ризику

Сфера реалізації набутих знань і вмінь

В Україні існують та створюються структурні підрозділи з ризику та безпеки у комерційних банках, інвестиційних та страхових компаніях, консалтингових фірмах, на підприємствах, у низці державних установ (Національному банку України, Міністерстві фінансів, фіскальній службі тощо).

Ризикологія бурхливо розвивається і відкриває широкі можливості для професійного та кар'єрного зростання фахівців економічного профілю, а також для достойного заробітку!

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, навчальний посібник, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Зокрема:

- 1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Ресурси бібліотеки УкрДУЗТ)
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);
- 3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України);
- 4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);
- 5 <https://www.coso.org/Pages/default.aspx> (The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission)

Правила оцінювання

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, іспит. При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ.

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. Принцип формування оцінки за модуль у складі залікових кредитів I і II за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчального навантаження.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 (2) семестр
Відвідування занять.		до 5
Активність на заняттях (лекціях, практичних)		до 5
Виконання письмової контрольної роботи		до 20
Виконання поточних контрольних завдань		5
Виконання в строк самостійних робіт за темами курсу		10
Виконання та захист розрахункової роботи		15
Підсумок		60

При заповненні залікової відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS

Визначення назви за державною шкалою (оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90–100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82–89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75–81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	69–74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60–68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35–59	FX
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Команда викладачів

Стешенко Олена Дамирівна (<http://kart.edu.ua/pro-kafedru-f-ua/kolektivkafedri-fua/steshenko-f-ua>) – лектор з питань ризикології в УкрДУЗТ.

Кандидат економічних наук з 2001 року. Дисертацію захистила у 2000 році у спеціалізованій вченій раді при Харківському національному університеті В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України 08.02.03 – «Організація управління, планування і регулювання економікою». Доцент кафедри фінансів з 2003 р. Напрямок наукової діяльності: удосконалення механізму страхування підприємницьких ризиків. Автор понад 100 наукових праць.

Основні заходи запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrduzt-2021.pdf>, зокрема:

- виховання та розвиток у здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях, при спілкуванні з викладачами, керівниками робіт та між собою, у тому числі неформальному, та у повсякденній діяльності протягом всього строку навчання в Університеті: спроможності діяти із позицій академічної доброчесності та професійної етики; бажання та навичок самостійного виконання робіт, завдань тощо; навичок коректного посилання на джерела інформації; усвідомлення значущості норм академічної доброчесності; спроможності оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; спроможності надання моральної оцінки власним вчинкам, співвідношенню їх із моральними та професійними нормами;
- залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики академічної доброчесності в Університеті;
- здійснення постійного інформування про неприпустимість плагіату і можливу відповідальність за нього при проведенні навчальних занять, виконанні письмових робіт;
- створення викладачами атмосфери академічної доброчесності в ході навчальних занять та при спілкуванні зі здобувачами вищої освіти, у тому числі неформальному, та між собою;
- включення до першої (титульної) сторінки курсових, атестаційних робіт декларації про самостійність виконання роботи відповідно до принципів академічної доброчесності;
- оприлюднення атестаційних робіт до їх захисту на сторінці освітньої програми;
- ознайомлення із Кодексом академічної доброчесності Університету, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу;

- проведення відкритих заходів з питань написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань тощо;
- ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників, здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими актами, що регулюють питання запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат;
- сприяння органам студентського самоврядування, студентській первинній профспілковій організації, органу, який представляє наукові інтереси студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в інформуванні здобувачів вищої освіти про правила наукової етики;
- стимулювання учасників освітнього процесу до взаємодії із органами, відповідальними за дотримання академічної доброчесності та протидії проявам академічного плагіату;
- експертна оцінка, у тому числі з використанням відповідних новітніх технологій, на наявність академічного плагіату в наукових роботах, навчальних виданнях, кваліфікаційних роботах, дисертаціях.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=8202>